

Besluitvorming besteding Eneco- gelden

Onderzoek rekenkamer gemeente
Heemstede

Opdrachtgever
Titel rapport

Rekenkamer gemeente Heemstede
Besluitvorming besteding Eneco-gelden

Kenmerk
Datum publicatie

014160.20230614.R1.03
29 september 2023

Projectteam Goudappel

Projectteam opdrachtgever

Status

Definitief

© Copyright Goudappel BV 29-9-23

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5		
1.1	Aanleiding	5	
1.2	Doel van het onderzoek	5	
1.3	Werkwijze	6	
2. Het besluitvormingsproces	8		
2.1	Het college wordt gevraagd hoe om te gaan met de opbrengst	8	
2.2	Het college komt met een voorstel dat eerste scenario's bevat	8	
2.3	Voorstellen voor dekking wegvallend structureel dividend	10	
2.4	Eerste ideeën over bestedingsdoelen vanuit de raad	12	
2.5	De discussienota van het college	13	
2.6	Het gesprek in de raad	14	
2.7	Het gesprek wordt niet voortgezet, het college komt zelf met voorstellen	15	
2.8	Verduurzaming eigen gebouwen	15	
2.9	Het Wegcategoriseringplan (WCP)	15	
2.10	Middelen voor energietransitie	18	
3. Conclusie	21		
3.1	Beantwoording hoofdvraag	21	
3.2	Beantwoording deelvragen	22	
Bijlage I – Achtergrond verkoop Eneco-aandelen	26		
Bijlage II – Top-3 prioriteiten fracties	28		
Bijlage III – Geraadpleegde literatuur	30		
Bijlage IV – Geïnterviewde personen	32		

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

De verkoop van Eneco in het jaar 2020 heeft voor meerdere gemeenten in Nederland geleid tot opbrengsten, omdat zij aandelen in Eneco bezaten. De gemeente Heemstede heeft door de verkoop van aandelen van Eneco bijna 37 miljoen euro ontvangen. Deze Eneco-gelden vormen een groot bedrag voor de relatief kleine gemeente Heemstede, namelijk zo'n €1.400,- per inwoner. De rekenkamer van de gemeente Heemstede vindt het belangrijk om na te gaan hoe het besluitvormingsproces rondom de inzet van de gelden heeft plaatsgevonden. De rekenkamer heeft daarom een onderzoek naar het besluitvormingsproces geïnitieerd. Goudappel heeft dit onderzoek voor de rekenkamer uitgevoerd. Deze rapportage geeft de bevindingen van dit onderzoek.

1.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is het inzichtelijk maken van de wijze waarop besloten is tot de besteding van de Eneco-gelden.

De centrale onderzoeksvraag is:

Hoe is het besluitvormingsproces over de besteding van de Eneco-gelden verlopen?

Om deze vraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld:

1. Hoe ziet de tijdlijn eruit van stappen en mijlpalen in het besluitvormingsproces?
2. Welke criteria zijn vastgesteld ten aanzien van de besteding van de Eneco-gelden?
3. Welke besluiten zijn genomen over de besteding van de Eneco-gelden?
4. Welke beleidsdoelen worden nagestreefd met de besluiten?
5. Zijn de besluiten genomen in lijn met vastgestelde criteria?
6. Vanuit welke visie en welk normenkader zijn besluiten tot stand gekomen?
7. Welke motieven en overwegingen liggen ten grondslag aan de besluiten?
8. In welke mate is er sprake van burgerparticipatie?
9. Welke reacties van burgers zijn er gekomen op de plannen rondom de vrijgekomen Eneco-gelden en hoe is hiermee omgesprongen?
10. Zijn alternatieven voor de besteding van de Eneco-gelden zorgvuldig overwogen? (bijv. geld besteden aan cultuur, armoedebestrijding, of andere beleidsterreinen)

1.3 Werkwijze

Dit onderzoek is uitgevoerd in voorjaar/zomer 2023. Ten behoeve van het onderzoek is een documentstudie uitgevoerd en zijn interviews gehouden met vijf betrokkenen. Vier betrokkenen zijn geïnterviewd in dubbelinterviews om interactie tussen de geïnterviewden te faciliteren. Bijlage III geeft een overzicht van de geraadpleegde documenten en Bijlage IV geeft een overzicht van de geïnterviewde personen.

Volgens het oorspronkelijke onderzoeksvoorstel, dat ook naar de raad is gecommuniceerd, zou het onderzoek mede gaan over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de besteding van de Eneco-gelden aan de eerste tranche van het Wegcategoriseringsplan (WCP). Tijdens uitvoering van het onderzoek bleken adviseurs van Goudappel gevraagd te zijn voor advisering bij de inhoudelijke uitvoering als gevolg van het WCP in Heemstede. Met het oog op de onafhankelijkheid is, ondanks dat Goudappel bij het besluitvormingsproces rondom het WCP geen betrokkenheid heeft gehad, besloten om het onderzoek te beperken tot deelvraag één van het onderzoeksvoorstel.

Box 1.1: Toelichting op het onderzoeksdoel.

2. Het besluitvormingsproces

Dit hoofdstuk gaat in op het besluitvormingsproces rondom de besteding van de Eneco-gelden door de gemeente Heemstede. De beschrijving van dit proces start bij het moment waarop de gemeente de opbrengst van de verkoop van de aandelen in Eneco ontving, te weten maart 2020. Figuur 2.1 geeft een samenvatting van het besluitvormingsproces. Een korte beschrijving van het proces van verkoop van de aandelen is te vinden in Bijlage I.

2.1 Het college wordt gevraagd hoe om te gaan met de opbrengst

In de commissie Middelen wordt in de vergadering van 13 mei 2020 gevraagd hoe het staat met de actie van het college om te komen tot de bespreeknotitie 'Hoe om te gaan met de Eneco-opbrengsten?', die voor april 2020 was toegezegd. *Het college zegt toe terug te komen met informatie over het vormgeven van de discussie rondom de Eneco-gelden.* Deze informatie geeft het college in het collegebericht van 26 mei 2020.

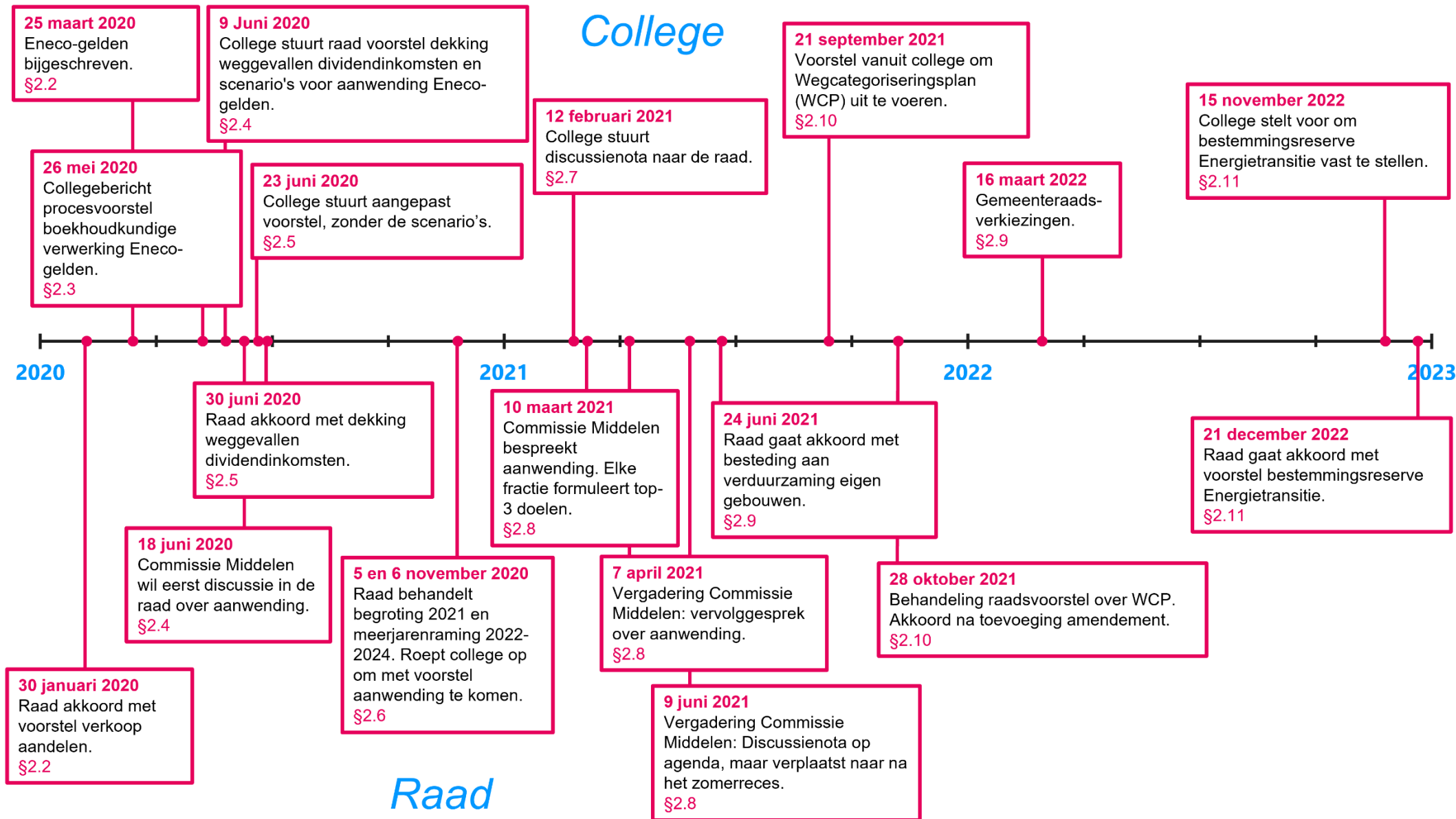
Het collegebericht van 26 mei 2020 bevat een procesvoorstel over hoe de Eneco-opbrengsten boekhoudkundig te verwerken. Het college wil de opbrengsten met de voorjaarsnota 2020 als eenmalige baat opnemen in de exploitatie en daarmee toevoegen aan de algemene reserve, in afwachting op besluitvorming over de aanwending. Het

college geeft aan het doel te hebben om de opbrengst te verwerken in de programmabegroting 2021, waarover in de Begrotingsraad van november 2020 besloten wordt.

Daarnaast deelt het college in het bericht mee dat het werkt aan scenario's voor de besteding van de opbrengsten. In eerste instantie stelt het college voor deze scenario's als bijlage toe te voegen aan de te sturen kaderbrief 2021-2024, maar het wijkt hier op verzoek van de raad van af: het college stuurt de scenario's niet als bijlage bij de kaderbrief, maar als een afzonderlijke notitie die in juni 2020 besproken kan worden, wanneer ook de jaarrekening 2019, voorjaarsnota 2020 en de kaderbrief behandeld worden.

2.2 Het college komt met een voorstel dat eerste scenario's bevat

Er komt (nog) geen afzonderlijke notitie. In plaats daarvan stuurt het college in juni 2020 een voorstel, waarin het college voorstellen doet met betrekking tot het wegvallen van het structureel dividend van de aandelen van Eneco (zie paragraaf 2.3). Het college wil daarover nu graag een besluit van de raad, zodat met de uitkomst rekening gehouden kan worden bij het opstellen van de (meerjaren)begroting 2021-2024.

Figuur 2.1: Tijdlijn met mijlpalen besluitvormingsproces.

Dit voorstel bevat ook een bijlage waarin een aantal scenario's zijn opgenomen voor aanwending van de Eneco-gelden. Het college wil hiermee een voorzet doen voor de discussie over besteding van de middelen. Het college vraagt de raad om deze mee te nemen in de behandeling van de begroting 2021 en de impactanalyse corona, die op dit moment wordt gemaakt om na te gaan welke (financiële) uitdagingen corona heeft voor de gemeente. Zo kan de raad een integrale afweging maken over de besteding van de middelen.

In de bijlage noemt het college de volgende scenario's:

1. Ruimere algemene reserve aanhouden in onzekere tijden;
2. Bestaande kapitaallasten dekken uit (nieuwe) reserve kapitaallasten, waarbij de volgende mogelijkheden worden genoemd:
 - a. Aanpassing raadhuis
 - b. Verbouwing zolder raadhuis
 - c. Plein1 (een ontmoetingsplek)
 - d. Zwembad + sporthal Groenendaal;
3. Kapitaallasten invoer duurzaam afvalinzamelsysteem dekken uit een nieuw in te stellen reserve kapitaallasten;
4. Fasering stijging afvalstoffenheffing;
5. Nieuwe reserve kapitaallasten duurzaamheid/verduurzaming gemeentelijk vastgoed / energietransitie.

In de commissie Middelen van 18 juni 2020 wordt bezwaar gemaakt tegen het opnemen van de bijlage in het voorstel. De commissie vindt dat er eerst door de raad zelf een goede discussie gevoerd moet worden over de aanwending van de middelen en dat het daarbij ook zelf met scenario's moet kunnen komen.

De wethouder heeft geen bezwaar om de bijlage uit het voorstel te halen. Zij geeft aan dat de bijlage vooral bedoeld was om denkrichtingen aan te reiken en vindt het prima als de raad zelf het initiatief in deze discussie neemt. Ze zegt toe om een aangepast raadsvoorstel sturen, zonder de bijlage. De commissie geeft aan in een aparte sessie het gesprek over aanwending van de middelen te willen voeren. Afgesproken wordt om dit gesprek in de commissie te voeren.

2.3 Voorstellen voor dekking wegvallend structureel dividend

Het college stuurt op 23 juni het aangepaste raadsvoorstel: *het bevat voorstellen met betrekking tot dekking van het wegvallen van het dividendinkomsten.* Doordat de gemeente Heemstede geen aandelen van Eneco meer bezit, ontvangt het vanaf 2021 ook geen dividend meer. Daarmee vervalt jaarlijks €437.500 in de begroting. Volgens de BBV-regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) mag een structureel nadeel alleen opgevangen worden door een structureel voordeel. Dat betekent dat de eenmalige opbrengst uit de Eneco-aandelen niet ingezet mag worden om jaarlijks het gat van €437.500 op te vullen. Er moet dus naar structurele voordelen worden gezocht.

Het college stelt voor om op de volgende wijzen het structureel nadeel door het wegvallend dividend op te lossen:

1. *Niet herfinancieren van twee vaste geldleningen*
Anticiperend op de verkoop van Eneco heeft de gemeente in de voorliggende periode twee geldleningen aangetrokken met een looptijd van slechts 2 jaar. In 2018 is een lening van €8 miljoen

aangegaan en in 2019 een lening van €7 miljoen. De lening uit 2018 is op 5 maart 2020 afgelost en de lening uit 2019 wordt op 25 februari 2021 afgelost. Zonder de Eneco-opbrengst zou de behoefte aan dit kapitaal blijven bestaan en zou opnieuw voor €15 miljoen krediet aangevraagd moeten worden. Conform geldende begrotingsuitgangspunten moet daarbij uitgegaan worden van een rentepercentage van 1,5%. Door de opbrengst van Eneco is deze lening niet nodig, wat leidt tot een structureel rentevoordeel van €225.000.

2. *Afkoop (buitencontractuele aflossing) leningenportefeuille*

Na het nemen van het principebesluit tot verkoop van de Eneco-aandelen in 2017 was het college voornemens om acht bestaande geldleningen bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) af te kopen, wat zou leiden tot lagere structurele rentelasten. Na het definitieve besluit tot verkoop in 2020 bleek het door gewijzigde toezichteisen niet langer mogelijk om desgewenst geldleningen af te kopen bij de BNG. Medio juni 2020 heeft BNG echter laten weten de gemeente Heemstede tegemoet te willen komen door mee te werken aan de afkoop van drie 'kleinere' leningen, met een totaal restantbedrag van €1.825.000. Voor de afkoop van deze leningen geldt een boeterente van €102.835. Dit is een incidentele last die gedekt wordt uit de algemene reserve.

3. *Renteverlaging leningenportefeuille*

Voor de andere vijf leningen stelt BNG als alternatief voor om een couponverlaging (renteverlaging) door te voeren op de

¹ Volgens het principe van de rente-omslagmethode heeft de gemeente Heemstede op dat moment circa 30% van de totale rentelasten doorberekend aan de rioolheffing. Lagere rentelasten zouden dan automatisch tot een lagere

leningenportefeuille. De gemiddelde rente over deze leningen bij BNG bedraagt op dit moment 4%. Er is afgesproken om vanaf 16 november 2020 de rente voor deze leningen te verlagen naar 0%, dat een structureel voordeel vanwege wegvallende rentelasten met zich meebrengt. Dit voordeel is elk jaar kleiner vanwege jaarlijkse aflossingen (zie Tabel 2.1). Ook voor het doorvoeren van de renteverlaging geldt een boeterente. Deze boeterente bedraagt €3.195.978 en wordt gedekt uit de algemene reserve. De boeterente is relatief hoog omdat er nog voor €14,7 miljoen aan leningen openstaat. De einddatum van de langstlopende lening is januari 2033. Een analyse van de terugverdientijd is niet gegeven.

4. *Opvangen toekomstige financiering*

In de (meerjaren)begroting 2022 zijn rentelasten opgenomen voor geldleningen die de gemeente Heemstede nodig heeft om het investeringsprogramma te financieren. Met de opbrengst van Eneco zijn deze financieringen voor een groot deel niet nodig en bespaart de gemeente structureel rentelasten ten opzichte van de begroting 2020.

De lagere rentelasten als gevolg van de maatregelen zou een verlaging van de rioolheffing betekenen, van circa €22 per aansluiting¹. Het college stelt in eerste instantie voor deze daling in de rioolheffing door te voeren. De commissie Middelen gaat hier niet in mee. In de commissie wordt benadrukt dat men niet burgers hun voordeel wil

rioolheffing leiden. De gemeente is echter vrij om de rentetoekenning aan de gemeentelijke heffingen aan te passen, mits de rentetoekenning als redelijk gemotiveerd wordt.

ontnemen, maar worden de volgende redenen aangedragen om niet mee te gaan in de verlaging van de rioolheffing:

- er zijn nog onzekerheden rondom corona, die wellicht tot grotere kosten voor de gemeente leiden;
- er is niets gewijzigd in de rioolkosten en -investeringen;
- Eneco-gelden liever gebruiken voor investeringen in maatschappelijke opgaven;
- voorkomen dat de rioolheffing in de toekomst weer omhoog zou gaan wanneer de gemeente weer geld zou lenen.

In het aangepaste voorstel is daarom opgenomen om rentelasten te blijven toekennen aan de rioolheffing.

De maatregelen 1 en 4 betreffen reguliere bedrijfsvoering, waardoor het college geen besluit van de raad nodig heeft om de maatregelen door te voeren. Over maatregel 2 en 3 wordt wel een besluit gevraagd.

De raad gaat op 30 juni 2020 akkoord met het voorstel. Bovenstaande maatregelen, met het bijbehorende structureel voordeel, worden verwerkt in de meerjarenbegroting 2021-2024.

In de voorjaarsnota van 2020 wordt de Eneco-opbrengst van €36,7 miljoen als eenmalige baat opgenomen en daarmee toegevoegd aan de algemene reserve. De boeterente van €3,3 miljoen voor de afkoop van de leningen en de renteverlaging wordt ten laste gebracht van de algemene reserve. Daarmee resteert een bedrag van €33,4 miljoen van de Eneco-gelden.

	2020	2021	2022	2023
Te dekken nadeel		437.500-	437.500-	437.500-
<i>Dekking tekort:</i>				
Niet herfinancieren twee vaste geldleningen		207.000	225.000	225.000
Afkoop drie leningen en renteverlaging vijf leningen	80.000	608.000	515.000	439.000
Opvangen toekomstige financiering	0	176.000	268.500	266.000
Overschot	80.000	553.500	571.000	492.500

Tabel 2.1: Financiële consequentie maatregelen, op basis van begroting 2020, in euro's. Bron: Aangepast raadsvoorstel – Dekking wegvallen dividend Eneco (25 juni 2020).

2.4 Eerste ideeën over bestedingsdoelen vanuit de raad

Op 5 en 6 november 2020 komt de raad bijeen om de begroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 vast te stellen. Bij de behandeling van de begroting worden er twee moties ingediend over de besteding van de Eneco-gelden: de moties *Wat zou je doen?* (GroenLinks, HBB en PvdA) en *Energie voor energie* (CDA, D66 en VVD). In beide moties wordt het college opgeroepen om met een voorstel voor aanwending van de verkoopopbrengst Eneco te komen dat een duurzaam (energie)doel dient.

De raad besluit echter om eerst zelf op korte termijn met elkaar in gesprek te gaan over de inzet van de opbrengst in de komende jaren en de randvoorwaarden daarvoor. De raad vindt een gezamenlijk gesprek hierover noodzakelijk gezien het omvangrijke bedrag van de Eneco-gelden en de financiële onzekerheden in deze tijd (corona, herziening gemeentefonds). Beide moties worden daarop ingetrokken. De raad vraagt het college om een discussienota voor te bereiden voor dit raadsbesprek.

2.5 De discussienota van het college

Op 12 februari 2021 stuurt het college de discussienota naar de raad. De discussienota geeft inzicht in de stand van zaken, de financiële positie van de gemeente en geeft enkele uitgangspunten voor de discussie mee.

Hieronder volgt een samenvatting van de nota.

Na toevoeging van de Eneco-opbrengst is het weerstandsvermogen 9,2². De vastgestelde gewenste marge van het weerstandsvermogen is 1,8 – 2,2. In de begroting van 2021 wordt uitgegaan van een groter financiële risico dan in 2020, waardoor de benodigde weerstandscapaciteit hoger uitkomt dan in 2020, namelijk €4.148.000 versus €2.050.000. Uitgaande van een ratio van 2,0 dient de algemene reserve een omvang te hebben van €8,3 miljoen³. Dat betekent dat een groter deel van de algemene reserve gereserveerd is voor aan te houden reserve en dat een minder groot deel van de algemene reserve

² Dit is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit is een inschatting van de financiële risico's.

als surplus bestempeld kan worden. *Met een algemene reserve van €38,2 miljoen komt het beschikbare surplus uit op €29,9 miljoen.*

Het college heeft de voorkeur om te spreken over het surplus in de algemene reserve, in plaats van de Eneco-gelden. Het wil het algemene karakter van aanwendingsmogelijkheden benadrukken en onderstrepen dat de Eneco-gelden niet een afzonderlijk budget betreft.

In de nota wordt uiteengezet dat de gemeente Heemstede naast de algemene reserve ook de beschikking heeft over bestemmingsreserves (beklemden middelen). Deze kunnen worden ingezet voor een bepaald doel, wanneer budgetten voor onvoorziene kosten in de begroting ontoereikend blijken voor dit doel. Het college geeft aan dat bestemmingsreserves gewoonlijk worden gevormd in financieel goede tijden om daarmee financieel slechtere tijden door te komen. Bestemmingsreserves worden niet meegerekend in het bepalen van het surplus van de algemene reserve.

Het college wijst erop dat het goed is om in de discussie over aanwending van het surplus een aantal ontwikkelingen met grote financiële gevolgen te betrekken. Dat betreft met name de herverdeling van het gemeentefonds. De implicaties zijn nog onzeker, maar kunnen op basis van tot nu toe bekende informatie voor Heemstede tot een tekort van circa €2 miljoen leiden. Ook de coronacrisis kan leiden tot extra benodigde investeringen, zoals het steunen van ondernemers en

³ Waarbij het college aangeeft dat nog niet alle risico's zijn ingeschat en deze nader uitgewerkt worden in de kadernota 2022-2025.

zzp-ers, de ontwikkeling van jongeren en het stimuleren van meer bewegen.

Voor mogelijke aanwendingsdoelen verwijst het college naar de bijlage met scenario's van het oude (niet vastgestelde) raadsvoorstel van 9 juni (zie paragraaf 2.2).

Tenslotte geeft het college de volgende uitgangspunten mee voor het gesprek over de besteding van het surplus:

1. Opbrengst van de Eneco-gelden komt zoveel mogelijk ten goede aan alle inwoners van Heemstede;
2. Bij de besteding van de Eneco-gelden wordt rekening gehouden met het bredere financiële kader en ontwikkelingen van Heemstede;
3. De impact van corona en de lange termijn gevolgen voor Heemstede worden meegewogen in de besteding van de Eneco-gelden.

2.6 Het gesprek in de raad

Het gesprek over de aanwending van de opbrengsten wordt niet raadsbreed gevoerd, maar in de commissie Middelen. Op 10 maart 2021 vindt dit gesprek plaats, als onderdeel van een uitgebreidere agenda. Bij de inleiding wordt aangegeven dat het doel van het gesprek is om vast te stellen wat de bespreekpunten en vorm van een latere discussie zijn. Bij meerdere fracties is er onduidelijkheid over de bedoeling van het gesprek ('gaat het over uitgangspunten of over aanwendingsdoelen?') en over de scope van de discussienota ('geeft een mooie stand van zaken maar gaat niet over: hoe nu verder'). Tijdens dit gesprek reageert

de wethouder dat juist op verzoek van de raad inhoudelijke voorstellen voor aanwending van het surplus zijn weggelaten. Ook spreekt zij uit het jammer te vinden dat dit gesprek niet raadsbreed wordt gevoerd maar beperkt blijft tot de commissie Middelen.

Vanuit de commissie wordt het voorstel geopperd dat elke fractie een top-3 formuleert van doelen voor aanwending van het surplus. Er wordt afgesproken dat de commissie het gesprek de volgende maand voortzet. Ondertussen dragen fracties hun top-3 aan (zie Bijlage II). Het college geeft ter voorbereiding op het volgende gesprek inzicht in de technische mogelijkheden en kosten van deze wensen, waardoor het gesprek inhoudelijker kan plaatsvinden.

Op 7 april 2021 vindt het vervolgesprek plaats, opnieuw als onderdeel van een uitgebreidere agenda. In de uitwerking van de top-3 prioriteringen van de fracties, die het college ter voorbereiding stuurt, heeft het college nog enkele vragen opgenomen voor de fracties. In de vergadering komt het niet tot een uitgebreid gesprek over de aanwending van het surplus en de discussienota. In de commissie wordt afgesproken dat de fracties antwoord geven op de vragen van het college, zodat een en ander nader uitgewerkt kan worden wat betreft kosten en consequenties. *Ook wordt afgesproken om in de vergadering van mei te komen tot een 'trechtering' van prioriteiten, zodat deze uitgewerkt kan worden richting de bespreking van de Kadernota.*

Het gesprek over de discussienota en de prioritering van wensen komt echter niet in de vergadering van mei maar in de vergadering van juni op de agenda, wanneer ook onder andere de bespreking van de jaarstukken 2020 en de Voorjaarsnota 2021 op de agenda staan. Op

deze vergadering op 9 juni 2021 komt de commissie tot de conclusie dat gegeven de volle agenda de bespreking van de discussienota en de aanwending van het surplus op dit moment niet wenselijk is. *De commissie komt overeen de discussie na het zomerreces verder te voeren.*

2.7 Het gesprek wordt niet voortgezet, het college komt zelf met voorstellen

De discussie over de discussienota wordt echter niet meer geagendeerd.

De aankomende gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 spelen hier een rol in: de raad vindt dat de discussie aan de nieuwe raad is. Ook suggereren geïnterviewden dat de corona-omstandigheden tot op zekere hoogte een rol hebben gespeeld. Vergaderingen werden vanuit huis bijgewoond, waardoor commissieleden elkaar minder informeel konden spreken over het proces rond de aanwending van het surplus.

In de loop van de tijd komt het college zelf met voorstellen voor aanwending van het surplus in de algemene reserve. Het college stelt voor om middelen te investeren in de verduurzaming van eigen gebouwen en de uitvoering van het Wegcategoriseringsplan. Na de gemeenteraadsverkiezingen van 2022 komt het nieuwe college met het voorstel om middelen in te zetten voor de energietransitie. De volgende paragrafen gaan nader in op elk van deze voorstellen.

2.8 Verduurzaming eigen gebouwen

Voor de gemeente geldt vanuit het Klimaatakkoord de verplichting om de eigen gebouwen vóór 2030 te voorzien van energielabel A. Daarom

heeft de gemeente, in aanvulling op het Meerjaaronderhoudsplan (MJOP), ook een Duurzaam Meerjaronderhoudsplan (DMJOP) gemaakt, die aanvullende werkzaamheden bevat voor het energiezuiniger maken van de eigen gebouwen. Om uitvoering te geven aan het DMJOP stelt het college voor om een eenmalige storting van €957.000 te doen in de 'voorziening onderhoudsfonds woningen en gebouwen' vanuit het surplus van de algemene reserve.

De raad vindt het voorstel om (afgerond) €1 miljoen van de algemene reserve te besteden aan het verduurzamen van eigen gebouwen geheel in lijn liggen met de uitgesproken wensen ten aanzien van een duurzame besteding van de Eneco-opbrengsten (zie paragraaf 2.4 en top-3 wensen) en gaat op 24 juni 2021 akkoord.

2.9 Het Wegcategoriseringsplan (WCP)

2.9.1 Aanleiding en besluit

De gemeente Heemstede werkt reeds enige tijd aan een nieuw Wegcategoriseringsplan (WCP). Met het WCP legt de gemeente vast wat de functie is van de wegen in de gemeente en welke inrichting deze wegen daarom moeten hebben. De aanleiding voor de modernisering van het WCP was de constatering dat functie en inrichting van wegen in de gemeente in meerdere gevallen niet (meer) overeenkomen. Dit werd in het bijzonder duidelijk bij de voorbereiding van de aanpak van de Van Merlenlaan in 2019. In 2019 zijn de discrepanties tussen functie en inrichting voor de gehele gemeente in beeld gebracht.

Tijdens het proces om tot een nieuw WCP te komen neemt de gemeenteraad op 6 november 2020 unaniem de motie *Veilig verkeer*:

30 km in Heemstede aan. In de motie roept de raad op heel Heemstede 30 km/u te maken en alleen daarvan af te wijken als daar gegronde redenen voor zijn. Deze motie is ingegeven door recente aandacht voor dit thema⁴. Zo heeft de Tweede Kamer op 12 oktober 2020 een motie aangenomen met als doel 30 km/u als uitgangspunt te hanteren in de bebouwde kom. Ook zijn internationale voorbeelden van reductie van verkeersslachtoffers door het terugbrengen van de snelheid in de belangstelling komen te staan. Volgens de indieners van de motie in de gemeenteraad van Heemstede verhoogt 30 km/u niet alleen de verkeersveiligheid, maar draagt deze ook bij aan de duurzaamheids- en leefbaarheidsdoelstellingen van de gemeente.

Uitvoering van de motie *Veilig verkeer: 30 km in Heemstede* vraagt om een ambitieuzer WCP, met meer wegen die een 30 km/u-inrichting krijgen. Dat vraagt om meer financiële middelen.

Naar aanleiding van de motie wordt het WCP verder uitgewerkt. Deze ligt in juni 2021 ter inzage. Alle bewoners van de wegen die in het WCP zijn genoemd ontvangen een brief waarin hen gevraagd wordt om een reactie op het plan. Er komen in totaal 197 schriftelijke reacties binnen. Volgens een groot deel van de reacties zou het WCP zo snel mogelijk uitgevoerd moeten worden. Verder blijkt uit de reacties dat ook voor (delen) van de doorgaande wegen César Francklaan, Glipperweg, Lanckhorstlaan, Zandvoortselaan en Leidsevaartweg een 30 km/u-regime wenselijk is. In reactie hierop wordt het college vanuit de commissie Ruimte opgeroepen nog eens goed naar deze doorgaande wegen te kijken.

⁴ Zie o.a. Stockholm Declaration (2020) en Koster e.a. (2023).

Gebaseerd op de reacties van bewoners en de commissie wordt het WCP verder aangepast. Voor sommige delen van de doorgaande wegen wordt een 30 km/u-inrichting voorgesteld of aangekondigd dit te onderzoeken. Voor andere wegen, zoals de César Francklaan, Leidsevaartweg en Zandvoortselaan wordt echter vastgehouden aan een 50 km/u-regime vanwege verkeerskundige redenen, waarbij het college voor de laatste twee wegen wel wil onderzoeken of een 30 km/u-regime nabij het station mogelijk is.

Op 21 september 2021 legt het college het voorstel om uitvoering te geven aan het nieuwe Wegcategoriseringsplan (WCP) voor aan de raad.

Voor de uitvoering van de 1^e tranche van het WCP voorziet het college €9 miljoen nodig te hebben (2022-2026). Het college stelt voor om een bestemmingsreserve van dit bedrag voor de dekking van de kapitaallasten van het WCP te vormen en deze te onttrekken uit de algemene reserve. De 1^e tranche betreft vijf deelprojecten, waarvan de meeste impact verwacht wordt ten aanzien van verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid. Het college stelt verder voor om de investeringen uit de 2^e tranche (2027-2031) op te nemen in het investeringsprogramma van de betreffende begrotingsjaren en daar te zijner tijd een raadsvoorstel voor te doen.

In de periode rondom de behandeling van het WCP door de raad maken bewoners van verschillende doorgaande wegen gebruik van hun spreekrecht in de commissie Ruimte om een verdergaand 30 km/u-regime in Heemstede te bepleiten.

Bij de behandeling van het raadsvoorstel op 28 oktober 2021 wordt namens alle partijen een amendement ingediend, waarin het college wordt opgeroepen om het 30 km/u-regime voor de doorgaande wegen uit te breiden en daarvoor het bedrag voor de bestemmingsreserve te verhogen tot €13,1 miljoen. Dit amendement wordt aangenomen en de raad gaat unaniem akkoord met het voorstel.

Het gaat in het amendement om:

- Toevoegen wegen naar 30 km/u:
 - César Francklaan tussen Wagnerkade en Schouwbroekerbrug;
 - Glipperweg tussen Prinsenlaan en de kop van Glipperdreef;
 - Zandvoortselaan vanaf Leidsevaartweg tot Herenweg;
 - Leidsevaartweg (zuid) tussen Bennebroek en station.
- Toevoegen als te onderzoeken wegvakken van 50 km/u naar 30 km/u:
 - Cruquiusweg;
 - Heemstedse Dreef;
 - Herenweg;
 - Glipperdreef;
 - Leidsevaartweg (noord).

De indieners van het amendement dragen aan dat er vanuit alle fracties draagvlak is om geheel Heemstede maximaal 30 km/u te laten zijn, dat uitbreiding van het 30 km/u-regime bijdraagt aan meer eenduidigheid van snelheden en weginrichting in de gemeente en dat veel bewoners door middel van inspraak hebben aangegeven voorstander te zijn van een 30 km/u-regime.

De gemeente ontvangt regelmatig klachten van bewoners over de verkeerssituatie en bewoners weten de weg naar de raad rondom het WCP goed te vinden (zie Figuur 2.2). Het valt echter op dat een gedegen evaluatie van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in Heemstede afwezig is bij de door de raad ingebrachte wensen tot uitbreiding van het 30 km/u-regime en de daarop volgende herziening van het WCP. De wens om 30 km/u in geheel Heemstede in te voeren lijkt vooral ingegeven te zijn door de wens om aan te sluiten bij de landelijke tendens en om door te pakken op dit thema. De beschikbaarheid van een fors surplus in de algemene middelen heeft daarbij waarschijnlijk een rol gespeeld.

Naast verkeersveiligheid heeft klimaatadaptatie ook een prominente rol in het WCP: 10% van het budget is bedoeld voor klimaatadaptatieve maatregelen bij de herinrichting van wegen.

2.9.2 De raad verzoekt toetsing WCP op goedkopere uitvoering in het licht van toegenomen kosten door inflatie

Bij de behandeling van de programmabegroting 2023 en de meerjarenbegroting 2024-2026 op 3 en 4 november 2022 dienen D66, GroenLinks en CDA de motie *WCP 30 Efficiënt en Effectief* in. De indieners constateren dat door de hoge inflatie de kosten om het WCP uit te voeren aanzienlijk zijn gestegen. Ook geven zij aan dat er landelijk nieuwe wetgeving wordt ontwikkeld ten aanzien van het herinrichten van gebiedsontsluitingswegen van 50 km/u naar 30 km/u, zodat dit op eenvoudigere en goedkopere wijze uitgevoerd kan worden. Daarnaast zouden toekomstige technologische (zoals snelheidsbeperkende systemen in voertuigen) en juridische ontwikkelingen bij kunnen dragen aan een goedkopere uitvoering van 'heel Heemstede 30 km/u'. *De*

indieners verzoeken daarom het college om het WCP integraal te toetsen op praktische, juridische en technische mogelijkheden om daarmee tot kostenbesparingen te komen. Deze motie wordt unaniem aangenomen.

HBB en D66 constateren echter dat het college geen vervolg geeft aan de motie en dienen op 14 juli 2023 de motie *Weg categoriseringsplan* in. Hierin verzoeken de indieners om de toetsing van het WCP alsnog uit te voeren en de hieruit volgende mogelijke aanpassingen voor te stellen bij de begroting 2024. Ook verzoeken zij om vooralsnog de delen 1 en 2 van het WCP op te schorten en alleen de werkzaamheden uit te voeren die voor de mobiliteit noodzakelijk zijn. PvdA steunt de motie en daarmee wordt de motie met 11 tegen 10 stemmen aangenomen.

2.10 Middelen voor energietransitie

Op woensdag 16 maart 2022 zijn er gemeenteraadsverkiezingen. VVD, D66, CDA en PvdA vormen de nieuwe coalitie in de gemeente Heemstede. Het onderwerp Klimaat en Energie vormt een belangrijk aandachtspunt in het Coalitieakkoord 2022-2026. De nieuwe coalitie stelt in het akkoord: 'We zetten de Eneco-gelden primair in op klimaat en energie'. De coalitie zegt hierbij een duurzaam financieel bestemmingscriterium te hanteren: '... de bestedingen zijn voor het invullen van de klimaatopgaven en generen klimaatwinst gedurende meerdere generaties voor wijken, buurten of groepen Heemstedenaren'.

Op basis van dit uitgangspunt en de eigen wens van de raad om het surplus in de algemene reserve op het terrein van duurzaamheid en energie in te zetten, stelt het college op 15 november 2022 voor om

alvast een bestemmingsreserve Energietransitie vast te stellen. Het college geeft aan dat voor het versnellen van de energietransitie extra middelen nodig zijn bovenop de middelen die horen bij het Uitvoeringsprogramma Heemstede Duurzaam 2022-2024. Het college stelt voor om **€4,4 miljoen** onder te brengen in de bestemmingsreserve vanuit de algemene reserve, refererend naar de verkoop van Eneco-aandelen.

Het college stelt voor om de middelen in te zetten voor de volgende onderdelen van het Programma Energiepact Heemstede:

- Hernieuwbare energie(infrastructuur): realisatie zonneparking sportpark Groenendaal en het beschikbaar stellen van een verplaatsbare batterij op zonne-energie voor de weekmarkt;
- Impulsmaatregelen energietransitie: ondersteuning voor woningeigenaren, particuliere verhuurders en maatschappelijke organisaties in energietransitie;
- Klimaatchallenge Heemstede: inwoners uitdagen om zelf met voorstellen te komen binnen de klimaatopgave.

Het college zegt toe om deze onderdelen in de loop van 2023 verder uit te werken. *Op 21 december 2022 gaat de raad akkoord met het voorstel.*

Bestedingen Eneco-gelden

Burgers hebben slechts enkele ideeën aangedragen voor bestedingen van de Eneco-gelden. De gemeente heeft hier ook niet actief toe opgeroepen.

Ideeën in media

De Volkskrant laat in november 2019 burgers op straat aan het woord over besteding van de Eneco-gelden. Burgers noemen groene energie, natuur, aanpak drukte op de weg, zorg, onderwijs en openbaar vervoer.

REPORTAGE VERKOOP ENECO

Heemstedenaren willen dat de gemeente de 36 Eneco-miljoenen investeert in groene maatregelen

Inbreng burgers spreekrecht

Enkele burgers dragen via spreekrecht in de commissie Middelen ideeën over besteding surplus aan:

- Investeren in energiezuiniger maken woningen door op te richten investeringsfonds, samen met Heemstedse ondernemers (januari 2020).
- Realiseren groene oase: ruimte voor natuur en recreatie (mei 2021).

WCP

Rondom verkeerszaken en WCP zijn er aanzienlijk meer ideeën en reacties vanuit burgers. Rondom het WCP is een participatietraject opgezet.

Inbreng burgers via spreekrecht

Op diverse momenten in 2020 en 2021 vragen burgers in commissie Ruimte aandacht voor de verkeerssituatie in Heemstede. Met name vanuit werkgroepen rondom Van Merlenlaan/Camplaan en Lanckhorstlaan. Bij de bespreking van het WCP in de commissie op 14 oktober 2021 zijn er 8 insprekers, die voor meerdere wegen een bredere toepassing van het 30 km/u-regime bepleiten.

Inbreng burgers via media

'Er is geen wil, maar wel een weg'. Bewoners Heemstedse Dreef hebben genoeg van verkeersoverlast

Weggebruikers bekvechten in centrum Heemstede. 'Fietsers tikken op auto's, wat weer tot reacties leidt'

Snel ingreep verkeersoverlast geëist. Bewoners Camplaan en Van Merlenlaan in Heemstede melden zich bij nieuwe gemeenteraad

Zienswijzen WCP

Wanneer het WCP ter inzage ligt, komen er 197 reacties van bewoners binnen. Meerderheid van de reacties is positief. Veel verzoeken om 30 km/u-regime uit te breiden (o.a. César Franklaan, Glipperweg, H'steedse Dreef, Lanckhorstaan) en om snelheden te handhaven.

Brieven naar gemeenteraad

- Regelmatig brieven over beleefde verkeersoverlast en onveilige verkeerssituaties.
- Rondom besluitvorming ontvangt de raad meerdere brieven met verzoeken om ook wegen die niet in WCP genoemd zijn in te richten als 30 km/u-weg.
- In juli 2023 ontvangt de raad een verzoek van een inwoner om verkeersveiligheid op alternatieve wijzen te verbeteren. Naar mening van de schrijver is grootschalige herinrichting te duur en zal dit zonder handhaving gewenste uitwerking missen.

Figuur 2.2: Samenvatting van reacties vanuit burgers over aanwending Eneco-gelden en over WCP in het bijzonder.

3. Conclusie

Dit hoofdstuk geeft antwoord op de onderzoeksvragen. Paragraaf 3.1 geeft antwoord op de hoofdvraag en paragraaf 3.2 gaat in op de beantwoording van de deelvragen.

3.1 Beantwoording hoofdvraag

Hoe is het besluitvormingsproces over de besteding van de Eneco-gelden verlopen?

De gekozen bestemmingen voor de Eneco-gelden worden breed gedragen en sluiten goed aan bij de uitkomsten van de discussie die over de inzet van de gelden is gevoerd. Echter, het besluitvormingsproces zelf is in grote mate onduidelijk en ongestructureerd verlopen. Dit betreft de vorm, het tijdsplan en de vraag bij wie het initiatief voor de discussie lag.

Bij de beslissing tot verkoop van de Eneco-aandelen zegde het college toe met een voorstel te komen voor aanwending van de middelen en voor het vormgeven van de discussie hierover. Een goed uitgewerkt voorstel is er niet gekomen. In plaats daarvan stuurde het college, met het oog op de op te stellen meerjarenbegroting 2021-2024, een voorstel over hoe om te gaan met het wegvallen van de

dividendopbrengsten. Deze bevatte een bijlage met eerste ideeën over aanwending van de middelen.

De voorstellen tot dekking zijn goed doordacht en zonder grote discussie aangenomen door de raad. De raad oordeelde tegelijk dat de aanwending van de omvangrijke Eneco-middelen een fundamentele discussie verdiende en dat de raad daar zelf het initiatief toe moest nemen. Vanaf dat moment trok de raad het initiatief naar zich toe.

De discussie is daarna niet raadsbreed gevoerd, maar in de commissie Middelen. De discussie is niet goed van de grond gekomen. Op initiatief van de commissie formuleerde iedere fractie een top-3 van wensen, maar de commissie kwam niet toe aan de beoogde gezamenlijke 'trechtering' van wensen. Het gesprek strandde vanwege volle agenda's van raadsvergaderingen en de aanstaande raadsverkiezingen (van maart 2022). Ook corona speelde een rol; sommige fracties hadden de wens eerst meer duidelijkheid te hebben over de implicaties van corona voor beleid en financiën. Ook werkte het nadelig dat raadsleden in deze coronatijd vanuit huis vergaderden en elkaar minder informeel konden spreken over de voortgang van het proces.

In dezelfde periode werd de besluitvorming rondom het nieuwe Wegcategoriseringsplan, het Duurzame Meerjarenonderhoudsplan voor

gemeentelijke vastgoed en de plannen voor de energietransitie voorbereid door het college. Hierbij werd voorgesteld het surplus in de algemene reserve te gebruiken (Eneco-gelden). De raad constateerde dat deze voorstellen overeenkwamen met de eerder uitgesproken wensen ten aanzien van de bestedingen van de middelen en ging unaniem of met grote meerderheden akkoord met deze voorstellen.

Het dient opgemerkt te worden dat niet alle bestedingen direct geïnitieerd zijn door de beschikbaarheid van de Eneco-gelden. Ook zijn de bestedingen niet expliciet aan de Eneco-gelden als zodanig gelinkt, maar aan het surplus in de algemene reserve, dat door de Eneco-gelden aanzienlijk is vergroot. Door dit surplus was externe financiering voor

bestedingen die zonder het surplus naar alle waarschijnlijkheid ook doorgang hadden gevonden niet nodig. Dit betreft het Duurzame Meerjarenonderhoudsplan, dat voortkomt uit een landelijke eis, en het WCP (hoewel waarschijnlijk in afgezwakte vorm), dat al in voorbereiding was.

3.2 Beantwoording deelvragen

Onderstaande tabel geeft een antwoord op de afzonderlijke deelvragen.

Deelvraag	Beantwoording
1. Hoe ziet de tijdlijn eruit van stappen en mijlpalen in het besluitvormingsproces?	Voor een samenvatting van de stappen en mijlpalen in de tijd, zie Figuur 2.1 (pagina 9).
2. Welke criteria zijn vastgesteld ten aanzien van de besteding van de Eneco-gelden?	<p>In een eerste aanzet voor een discussie over de besteding van de Eneco-gelden heeft het college een aantal algemene uitgangspunten aan de raad meegegeven, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opbrengst van de Eneco-gelden komt zoveel mogelijk ten goede aan alle inwoners van Heemstede; • bij de besteding van de Eneco-gelden wordt rekening gehouden met het bredere financiële kader en ontwikkelingen van Heemstede; • de impact van corona en de lange termijn gevolgen voor Heemstede worden meegewogen in de besteding van de Eneco-gelden. <p>In de daarop volgende gesprekken in de raad heeft de raad geen eigen uitgangspunten en/of criteria opgesteld voor de besteding van de Eneco-gelden.</p>
3. Welke besluiten zijn genomen over de besteding van de Eneco-gelden?	<p>De verkoop van de Eneco-aandelen leverde de gemeente Heemstede een bedrag op van afgerond €36,7 miljoen. Dit bedrag is bestempeld als een surplus op de algemene reserve. Voor een groot deel van het surplus (21,8 miljoen euro) is een besluit genomen over de bestemming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dekking wegvallend structureel dividend (juni 2020): €3,3 miljoen; • Bestemmingsreserve Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan voor gemeentelijk vastgoed (DMJOP) (juni 2021): €1 miljoen; • Bestemmingsreserve Wegcategoriseringsplan (WCP), 1^e tranche 2022-2026 (oktober 2021): €13,1 miljoen;

	<ul style="list-style-type: none"> Bestemmingsreserve Energietransitie (december 2022): €4,4 miljoen. <p>Voor de resterende €14,9 miljoen van het surplus is nog geen besluit genomen. Er hangt het voorstel in de lucht om dit bedrag beschikbaar te stellen voor de 2^e tranche van het WCP, 2027-2031. Hierover moet nog een besluit genomen worden. Dat is voorzien in 2026.</p>
<p>4. Welke beleidsdoelen worden nagestreefd met de besluiten?</p>	<p><i>Dekking wegvallend dividend:</i> Doel is om structurele financiële voordelen te realiseren tegenover het wegvallen van de jaarlijkse dividendinkomsten van de Eneco-aandelen.</p> <p><i>WCP:</i> In eerste instantie was het doel om meer eenheid te brengen tussen inrichting en functies van de wegen in de gemeente Heemstede. Tijdens het uitwerken van het WCP is vanuit de raad de opdracht meegegeven om op een groot deel van de wegen een 30 km/u-regime toe te passen. De verlaging van de snelheid op en de herinrichting van meerdere (doorgaande) wegen moet niet alleen de verkeersveiligheid verhogen, maar ook bijdragen aan de leefbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie.</p> <p><i>DMJOP en Energietransitie:</i> De doelen van de investeringen in het Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan en de Energietransitie zijn het bijdragen aan de klimaatopgave en het versnellen van de energietransitie in de gemeente.</p>
<p>5. Zijn de besluiten in lijn met vastgestelde criteria?</p>	<p>Door het ontbreken van criteria die door de raad zelf zijn opgesteld kan niet aan criteria getoetst worden. Als het gaat om de uitgangspunten die het college heeft meegegeven, wordt geconcludeerd dat bij de discussie over het surplus in de algemene reserve rekening is gehouden met de financiële positie van de gemeente en de uitdagingen daarbij in de (nabije) toekomst. De gekozen bestemmingen hebben de potentie om ten goede te komen aan alle inwoners van Heemstede. In de uitvoering en evaluatie moet blijken of dat ook daadwerkelijk het geval is.</p>
<p>6. Vanuit welke visie en welk normenkader zijn besluiten tot stand gekomen? / 7. Welke motieven en overwegingen liggen ten grondslag aan de besluiten?</p>	<p><i>Algemeen:</i> In de raad werd de opvatting gedeeld dat de Eneco-gelden geïnvesteerd zouden moeten worden in maatschappelijke opgaven. In plaats van gelden direct terug te geven aan burgers (bijvoorbeeld door middel van lagere lasten) zouden de gelden door investeringen de burgers ten goede moeten komen.</p> <p><i>Dekking wegvallend dividend:</i> Dit besluit is genomen in het kader van regelgeving die bepaalt dat structureel nadeel (wegvallen van jaarlijks dividend) opgevangen moet worden door het realiseren van structureel voordeel.</p> <p><i>DMJOP:</i> De investeringen in het Duurzaam Meerjarenonderhoudsplan zijn ingegeven door de eis om een groot deel van het gemeentelijk vastgoed vóór 2030 van energielabel A te voorzien. Deze eis komt voort uit het Klimaatakkoord.</p> <p><i>WCP:</i> Het doel om zoveel mogelijk een 30 km/u-regime in te voeren in Heemstede is voor een belangrijk deel ingegeven door landelijke aandacht voor dit thema. Uit (internationale) studies blijkt dat een 30 km/u-regime positief bijdraagt aan de verkeersveiligheid. Er is door de gemeente Heemstede echter geen eigen evaluatie van de impact van de plannen op verkeersveiligheid gemaakt. Daarnaast moet uitvoering van het WCP de leefbaarheid in straten verhogen, schadelijke emissies</p>

	<p>van auto's verminderen en straten klimaatbestendiger maken. Ook in deze overwegingen is men grotendeels afgegaan op algemene redeneerlijnen en is de impact niet specifiek voor Heemstede geconcretiseerd, waarbij opgemerkt moet worden dat dit ook lastig te bepalen is. Voor uitbreiding van het 30 km/u-regime in het WCP was unaniem steun vanuit de raad, mede ingegeven door de vele reacties van burgers. De beschikbare Eneco-gelden hebben het vergroten van het ambitieniveau van het WCP gefaciliteerd.</p> <p><i>Energietransitie:</i> Het reserveren van middelen voor de Energietransitie is ingegeven door de ambitie van het college om de klimaatopgave, mede naar aanleiding van het landelijk Klimaatakkoord, in te vullen en om de energietransitie te versnellen. Klimaat en energie zijn speerpunten uit het Coalitieakkoord 2022-2026.</p> <p>Hoewel de bestedingsdoeleinden in lijn liggen met de wensen die door de raad op verschillende momenten zijn uitgesproken (top-3 wensen bestedingen, moties), is het opvallend dat een zorgvuldige en integrale afweging van doeleinden nooit formeel heeft plaatsgevonden. Ook is het opvallend dat het overgrote deel van de gelden voor het WCP zijn bestemd, terwijl aan het begin van de discussie de thema's energie en duurzaamheid prominenter bestedingsdoelen lijken te zijn geweest (zie de moties <i>Energie voor energie</i> en <i>Wat zou je doen?</i>). De aanwending van een groot deel van de gelden aan het WCP lijkt daarom met name een resultaat te zijn van het feit dat de besluitvorming over het WCP 'toevallig' op het pad van de raad kwam, dan het resultaat van een afgewogen, integrale visie op besteding van de gelden.</p>
<p>8. In welke mate is er sprake van burgerparticipatie? /</p> <p>9. Welke reacties van burgers zijn er gekomen op de plannen rondom de vrijgekomen Eneco-gelden en hoe is hiermee omgesprongen?</p>	<p>In de discussie over besteding van de gelden zijn burgers nauwelijks betrokken. Er zijn geen initiatieven geweest vanuit de gemeente om actief ideeën van burgers op te halen. Ook hebben burgers maar beperkt zelf ideeën aangedragen, via inspraakmogelijkheid of de media. Hier is geen actieve opvolging aangegeven vanuit de gemeente. Ook heeft de gemeente niet actief gecommuniceerd over het discussieproces.</p> <p>Rondom het WCP zijn wel veel reacties (197 schriftelijke reacties) gekomen. Deze betroffen met name verzoeken om het WCP snel uit te voeren, verzoeken om aanvullende wegen toe te voegen aan het 30 km/u-regime en verzoeken om actief snelheid te handhaven. Fracties hebben mede op basis van deze verzoeken gepleit voor verbreding van het 30 km/u-regime in het WCP.</p> <p>Ook bij de uitvoering van concrete deelprojecten binnen het WCP is aandacht voor actieve burgerparticipatie. Burgers worden betrokken bij het nadenken over de herinrichting van straten.</p>
<p>10. Zijn alternatieven voor de besteding van de Eneco-gelden zorgvuldig overwogen?</p>	<p>In de discussie binnen de raad zijn verschillende ideeën aangedragen en heeft elke partij een top-3 aangegeven (zie bijlage II). Een zorgvuldige en integrale afweging van alternatieven heeft echter nooit plaatsgevonden (zie ook beantwoording deelvraag 6 en 7).</p>

Bijlage I – Achtergrond verkoop Eneco-aandelen

Tot maart 2020 was Eneco in handen van 44 Nederlandse gemeenten. Het energiebedrijf Eneco is in 1995 ontstaan uit een fusie van de gemeentelijke energiebedrijven van Rotterdam, Den Haag en Dordrecht. Deze gemeenten werden de aandeelhouders van het nieuwe bedrijf. Door de overname van andere regionale energiebedrijven door Eneco werden ook andere gemeenten, voornamelijk in Noord- en Zuid-Holland, aandeelhouder van Eneco. De gemeente Heemstede was één van deze gemeenten.

Per 31 januari 2017 werd Eneco gesplitst in het netwerkbedrijf Stedin N.V. en het productie- en leveringsbedrijf Eneco. Daarop gaven de grootste aandeelhouders, de gemeenten Rotterdam, Den Haag en Dordrecht, aan hun aandelen in Eneco van de hand te willen doen. Hierop volgde een consultatieronde, waarbij aan alle aandeelhoudende gemeenten de vraag is voorgelegd of men de aandelen in Eneco al dan niet wenste te verkopen. De overgrote meerderheid van de aandeelhoudende gemeenten gaf aan de wens te hebben de aandelen van de hand te doen en nam daartoe een principebesluit.

Het college van de gemeente Heemstede neemt op 29 augustus 2017 het principebesluit om de aandelen in Eneco te willen verkopen. De gemeenteraad gaat hiermee op 28 september 2017 akkoord. De gemeente Heemstede had op dat moment 44.795 aandelen, wat een belang van 0,90% vertegenwoordigde.

Na voorbereidingen gaat begin 2019 het verkoopproces van Eneco door middel van een *controlled auction* (gecontroleerde veiling) van start. De gemeente Heemstede wordt als aandeelhouder periodiek op de hoogte gebracht van dit proces. Op 25 november 2019 bereiken de Commissie van Verkopende Aandeelhouders, Eneco en het consortium van Mitsubishi Corporation en Chubu Electric Power Co. Inc. overeenstemming over de verkoop van de Eneco-aandelen aan het genoemde consortium. Het overnamebod van het consortium bedraagt €4,1 miljard, wat neerkomt op €827,06 per aandeel. Voor de gemeente Heemstede betekent dit dat de verkoop van haar Eneco-aandelen resulteert in een bruto opbrengst van €37.048.000.

Kort na de bekendmaking verschijnen in de media ideeën van enkele Heemstedenaren over wat er met de opbrengst gedaan zou moeten worden, zoals investering in groene maatregelen, onderwijs, zorg en verkeersveiligheid (De Volkskrant, 2019).

Nadat bekend wordt dat er een koper is gevonden voor Eneco, dienen alle aandeelhoudende gemeenten een definitief besluit te nemen over het al dan niet verkopen van hun aandelen in Eneco.

Op 17 december 2019 stelt het college voor om de aandelen definitief van de hand te doen. Het college deelt de raad mee dat, rekening houdend met 1% transactiekosten, de opbrengst afgerond €36,7 miljoen bedraagt.

Het college deelt verder mee het besluit tot verkoop los te zien van overwegingen ten aanzien van de besteding van de opbrengst, waar volgens het college na de definitieve verkoop plaats voor zal zijn. Immers, eerst zullen ten minste 75% van de totale aandelen tot verkoop aangeboden moeten worden en dus ook andere gemeenten het besluit tot verkoop moeten nemen. Ook moet de verkoop nog goedgekeurd worden door verschillende autoriteiten.

Het college zegt in het voorstel toe om met een separaat voorstel te komen over de bestemming van de Eneco-opbrengsten en over de dekking van de wegvallende dividenduitkering van Eneco vanaf 2021.

De raad gaat op 30 januari 2020 akkoord met het voorstel. Op 25 maart 2020 worden de Eneco-gelden bijgeschreven op de bankrekening van de gemeente Heemstede.

Bijlage II – Top-3 prioriteiten fracties

Prioriteit	Omschrijving	Toelichting
CDA		
1	Energie voor energie	Eneco opbrengst inzetten voor uitvoering van de RES (Regionale Energiestrategie)
2	IHP (Integraal Huisvestingsplan basisscholen)	Verduurzaming scholen
3	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed	
D66		
1	Verduurzaming bij IHP	
2	Gemeentelijke verduurzaming/ energietransitie	
3	Stimulering (en buffer) post-corona	<ul style="list-style-type: none"> Lokale economie Sport & cultuur
Extra	Vergroening MPL	Als een investering van onze kant leidt tot extra steun vanuit PS, Rijk, etc.
GroenLinks		
1	Investeringen in groen en recreatie	<ul style="list-style-type: none"> Bijv. Manpadslaangebied Recreatieve fiets en wandelroutes Tunnel Leyduin
2	Van MJOP naar DMJOP ((duurzame) meerjarenonderhoudsplan)	<ul style="list-style-type: none"> Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed Energie neutraal maken gemeentelijk vastgoed Betrekken IHP
3	Uitvoering wegcategoryeringsplan	30 km wegen, milieuzone
HBB		
1	Openbare ruimte	<ul style="list-style-type: none"> Inrichting 30 km wegen versnellen Aanjagen B onderhoudsniveau inclusief trottoirs Tunnel Leyduin Wijkbudgetten voor bv ontmoetingsplaatsen/ speelplaatsen

2	Komende grote uitgaven	<ul style="list-style-type: none"> • IHP • Zwembad • Energie en warmte transitie
3	Meer reserve	<ul style="list-style-type: none"> • Corona • Verwachte toename jeugd/ schuldproblematiek • Verkeersveiligheid
PvdA		
1	Wegcategoriseringsplan	<ul style="list-style-type: none"> • Versnelling inrichting 30 km straten met aandacht voor groene aanleg (planting bomen, terugbrengen dorpse karakter gemeente) • Geluidbeperkende maatregelen / (geluidreducering) fluisterasfalt/ wegbedekking • Weginrichting ontwikkelen gericht op weren van niet-bestemmingsvrachtverkeer uit dorpskern
2	Wonen	<ul style="list-style-type: none"> • Transformatie bedrijfs-/ winkelruimte naar betaalbare woningen • Collectieve verduurzamingsprojecten huizen, via bijvoorbeeld Elan wonen, en dan uitbreiding naar directe omliggende buurt • Aandacht voor huizen met hoog energie label en eigenaren/ huurders met smalle beurs
3	Vergroening gemeente	<ul style="list-style-type: none"> • Inclusief landgoederen, groene zone uitbreiden (Manpad) • Groene speelpleinen scholen • Groene openbare ruimte voor recreatie/ sport, zwembad • Speciale aandacht voor gebruik ter bevordering van sociale cohesie, meer beweging, gezonde levensstijl, verhogen buurtgevoel, enz.
VVD		
1	Verkeersveiligheid	
2	Ondernemersfonds	
3	IHP	

Top-3 prioriteit bestedingen surplus, aangegeven per fractie, als voorbereiding op bespreking in de commissie Middelen op 9 juni 2021.

Bijlage III – Geraadpleegde literatuur

- De Volkskrant – Heemstedenaren willen dat de gemeente de 36 Eneco-miljoenen investeert in groene maatregelen (27 november 2019)
- Gemeente Heemstede – Raadsbesluit 'Verkoop van aandelen Eneco Groep N.V.' (30 januari 2020)
- Gemeente Heemstede – Brief 'Update besluitvormingsproces verkoop Eneco' (10 februari 2020)
- Stockholm Declaration. Third Global Ministerial Conference on Road Safety: Achieving Global Goals 2030. Stockholm, 19-20 februari 2020. Te raadplegen via: <https://www.roadsafetysweden.com/about-the-conference/stockholm-declaration/>
- Gemeente Heemstede – Brief 'Laatste update verkoop aandelen Eneco' (23 maart 2020)
- Gemeente Heemstede – Collegebericht 'Actiepunt commissie Middelen 20-02 bespreeknotitie 'Hoe om te gaan met de Eneco opbrengsten' (26 mei 2020)
- Gemeente Heemstede – Collegebericht 'Bericht BNG Bank 15 juni 2020 over leningenportefeuille gemeente Heemstede' (19 juni 2020)
- Gemeente Heemstede – Raadsvoorstel 'Dekking wegvallend dividend Eneco en scenario's inzet verkoopopbrengst aandelen Eneco in algemene reserve (9 juni 2020)
- Gemeente Heemstede – Raadsbesluit 'Dekking wegvallen dividend Eneco' (25 juni 2020)
- Motie 'Wat zou je doen?'. Ingediend door GroenLinks, HBB en PvdA (5 november 2020)
- Motie 'Energie voor Energie'. Ingediend door CDA, D66 en VVD (6 november 2020)
- Motie 'Veilig verkeer: 30 km in Heemstede'. Ingediend door HBB, VVD, D66, GroenLinks, CDA en PvdA (6 november 2020)
- Gemeente Heemstede – Collegebericht 'Discussienota financiële positie Heemstede (aanwending surplus algemene reserve)' (12 februari 2021)
- Gemeente Heemstede – Collegebesluit 'Wegcategoriseringsplan, de motie 'Veilig Verkeer: Heemstede 30 km' en het participatieplan (16 februari 2021)
- Gemeente Heemstede – Collegebericht 'Vervolg n.a.v. Discussienota Financiële positie Heemstede' (april 2021)
- Gemeente Heemstede – Collegebesluit 'Vaststelling concept-Wegcategoriseringsplan en participatieplan (18 mei 2021)
- Gemeente Heemstede – Collegebericht 'Actualisatie van Bijlage 1_Raad_top-3 (25 mei 2021)
- Gemeente Heemstede – Voorjaarsnota 2021
- Gemeente Heemstede – Raadsbesluit 'Verduurzamen eigen gebouwen' (24 juni 2021)
- Gemeente Heemstede – Raadsbesluit 'Voorstel voor verduurzamen eigen gebouwen jaarschijf 2021' (24 juni 2021)
- Gemeente Heemstede – Raadsbesluit 'Het Wegcategoriseringsplan Heemstede 2021, met bijbehorende middelen voor de uitvoering' (28 oktober 2021)

Amendement voor meer 30 km wegen in Heemstede. Ingediend door HBB, VVD, D66, GroenLinks, CDA en PvdA (28 oktober 2021)

Gemeente Heemstede – Coalitieakkoord 2022-2026

Haarlems Dagblad – ‘Er is geen wil, maar wel een weg’. Bewoners Heemstedse dreef hebben genoeg van verkeersoverlast (3 maart 2022)

Noordhollands Dagblad – Snel ingreep verkeersoverlast geëist. Bewoners Camplaan en Van Merlenlaan in Heemstede melden zich bij nieuwe gemeenteraad (17 juni 2022)

Motie ‘WCP 30 Efficiënt en Effectief’. Ingediend door D66, GroenLinks en CDA (4 november 2022)

Gemeente Heemstede – Raadsbesluit ‘Vaststellen bestemmingsreserve voor de energietransitie (21 december 2022)

Heemsteeds Nieuwsblad – Wethouder: “Meer impact voor nog meer generaties!” (4 januari 2023)

Noordhollands Dagblad – Weggebruikers bekvechten in centrum Heemstede. ‘Fietsers tikken op auto’s, wat weer tot reacties leidt’ (20 april 2023)

Koster, T.A, N. Den Braver, C.A.D. van der Wolk, F. Mölenberg en S.C. van der Zee. 30 km/h in de bebouwde kom: De impact op verkeersveiligheid en de lokale leefomgeving. Te raadplegen via:

<https://awgl.nl/images/projecten/2023/20230620%20Onderzoeksrapport%20Impact%2030kmh%20in%20bebouwde%20kom.pdf>

Motie ‘Weg categoriseringsplan’. Ingediend door HBB en D66 (14 juli 2023)

Bijlage IV – Geïnterviewde personen

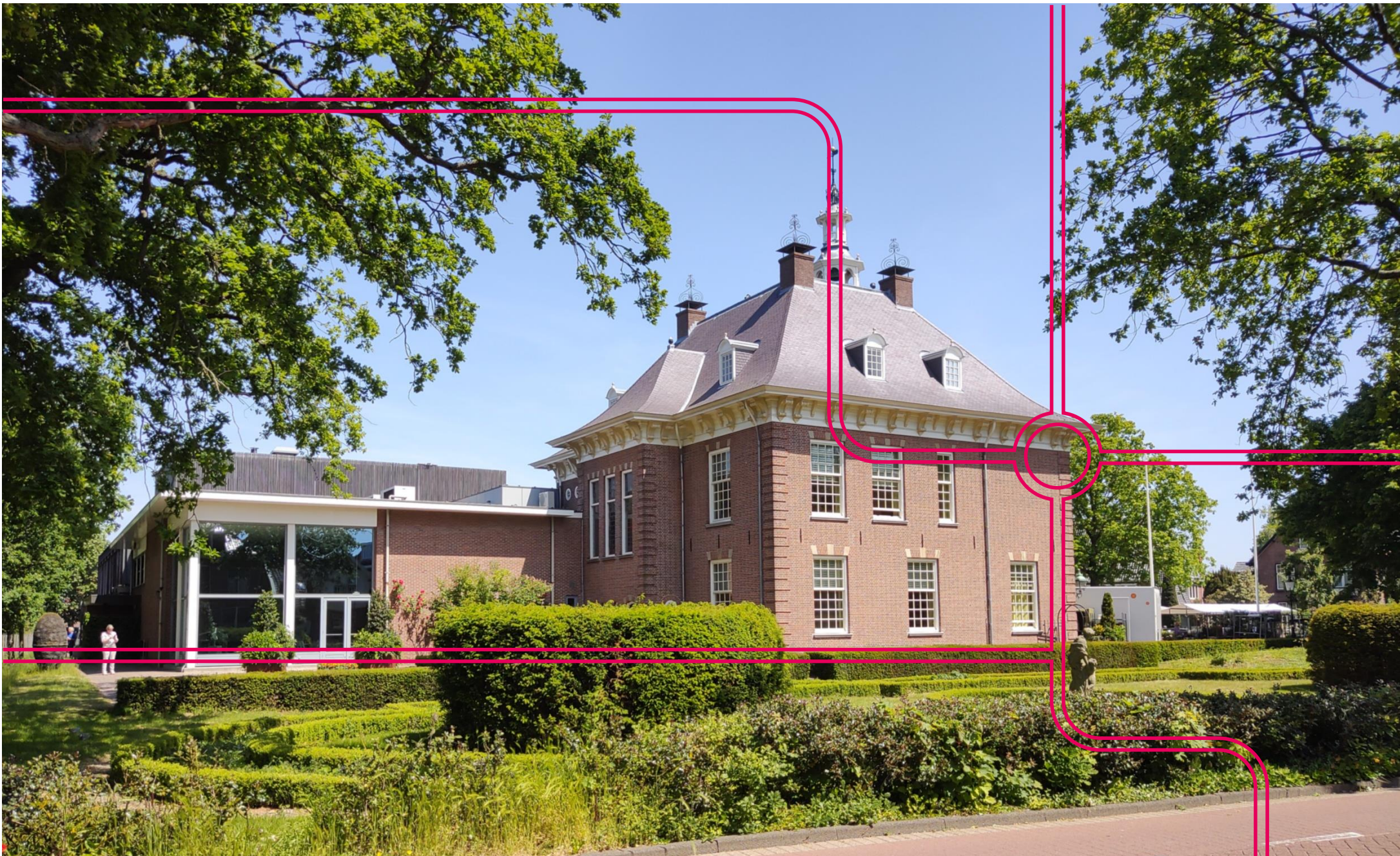
adviseur Verkeer

Manager Ruimtelijk Beheer

interim Financiën / Domeinmanager

Financiën

voormalig lid Commissie Middelen / huidig wethouder

Goudappel BV werkt vanuit Amsterdam, Den Haag, Deventer, Eindhoven en Leeuwarden en via onze partners in het buitenland

Snipperlingsdijk 4
7417 BJ Deventer
Nederland

Postbus 161
7400 AD Deventer
Nederland

+31(0) 570 666 222
info@goudappel.nl
www.goudappel.nl

BTW NL 0072 11 879 B01
KVK 3801 7479
IBAN NL09 INGB 0001 2746 32